

A VOJVODINAI FALUKUTATÁS EDDIGI TAPASZTALATAI

Három hónappal ezelőtt közöltük a HID falukutató mozgal-
mának első kérdőívét és most be kellene számolnunk az eddigi
eredményekről. Nem indítottuk ezt az akciót túlsok illúzióval,
hiszen nem sorsoltunk ki házat vagy földet a kérdőívekkel kap-
csolatban. Tudtuk, hogy számolni kell közömbösséggel, nemtörő-
domséggel. De lefokozott igényeink és csökkentett várakozásaink
dacára is nagyon kevés az, amit kaptunk. Többre taksáltuk olva-
sóinkat. Több felelősségre, több munkára, több megértésre számi-
tottunk. Pedig az a pár beküldött jelentés, néhány riport a faluról
és annak életéről, mutatja, hogy mennyi új gondolatra, ösztönző
kutatásra, helyes irányú munkára és nagyszerű megismerésekre
lehetne alkalom és mód a falukutatás.

A vakációzó tanulóifjúságnak nagyszerű alkalmat adhatott
volna ez a munka arra, hogy miután az egész tanév ideje alatt
elméleteik között oly messze állnak, kiszakadnak falujok, népük
életéből, itt újra bekapcsolódhatnak annak problémáiba és ezeket
a problémákat konkrétizálják és rendszerezik. Mi érdekli a tanuló-
ifjúságot, ha népének alapvető problémái nem, annak a népnek
élete, sorsa, amelynek gyógyítói, tanítói akarnak lenni. A szünet
végefelé jár, — milyen képét viszik el a falunak, a népnek, elmé-
leteik tanulmányaik közé? Milyen gyógymódot tanulnak majd, ha
nincs diagnózisuk, ha nem ismerik a betegségeket?

A dolgozó ifjúságnak a nyár nem nagyon alkalmas arra, hogy
ilyen munkával is foglalkozzék megerőltető mezei munkája közben.
Válasz azonban mégis inkább tőlük jött, mint a jobban ráérő tanuló-
ifjúságtól. És ha még ezentúl válaszra, az eddigieket kiegészítő
munkára gondolunk, akkor órájuk számítunk. A mezei munka vé-
geztével lesznek még sokan, akik előveszik a kérdőívet, a kérdé-
sek lényegébe hatolnak és a kérdések mögött felrajzolódik majd
előttük a dolgozó nép helyzete és sorsa.

Első általános tapasztalatunk tehát a megnevezés. Második
a félreértés. Olvasóink nagy része falukutatói akciókat úgy lát-
szik olyan statisztikai adatgyűjtő munkának fogta fel, amit mint
egy sportot üzünk. Gondoltunk a kérdőív kibocsátásakor arra,
hogy nehéz dolog lesz a kérdésekben vázolt helyzetkép kidolgo-
zása, de igyekeztünk utasítást adni arranézve, hogy hogyan lehet
és kell ezt a munkát elvégezni. Utasításainkat úgy látszik nem
nagyon vették figyelembe olvasóink. Kevés kivétellel a kérdőívek
kitöltését *egy ember* végezte egyedül. Még ha teljesen megbízható
adatokat küldött is be és teljes elismerést érdemel is munkája,
nem igazolhatjuk ezt a módszert. Több szem többet lát és több
kéz többet végez. Közös munka egyrészt, munkamegosztás más-
részt — alapfeltétele az ilyen munkának. Le kellene szokni arról,
hogy kizárólag egyéni munkát végezzünk. Közös utánajárás, együt-
tes megbeszélés eredménye sokkal jobb. Ha a három kérdéscso-
portot minden községben az ifjúság felosztja egymás között, azzal
hogy bizonyos idő után mindegyik beszámol a munkájáról, — a
munka könnyebbé válna és eredményesebb is lenne.

Mennyivel gazdagabb volna Vojvodina tudományos irodalma, ha 25—30 község helyzetképét megcsinálhatnánk és mennyi tapasztalattal és megismeréssel lehetne gazdagabb az az ifjúság, amely ezt a munkát elvégezte. A napilapok, szórakoztató hetilapok hemzsegnek rejtvénypályázatoktól, keresztrejtvényektől, sakkfeladványoktól — a mi szellemi tornánk nem üres szalmacséplés, falukutatási akciókkal mozgékonyabbá akarjuk tenni a szellemet, közelebb hozni a reális élet szükségéinek megismeréséhez, de ugyanakkor életviszonyaink megismerése által a rossz mából a jobb holnapba vezető utat is keresni.

Ez a közös, együttes munka nem jelenti azonban azt, hogy el akarjuk hanyagolni a kiválóbb egyéni tehetségek és képességek fejlesztését. Sőt egy ilyen munka ad legjobb alkalmat és lehetőséget a magukban tehetséget érzők csatlakozására. Mindenki van bizonyos megfigyelőképeség, csak annak kifejezésre jutását a környezet és a társadalmi körülmények sokszor teljesen elfojtják. A Vojvodinának is meglehet valahol Móricz Zsigmondja, Veres Pétere, Pavao Miškinája, vagy Szolohovja — csak lehetőségeik nincsenek a kibontakozásra. Egyelőre túlsok sötét erő fojtja el őket. De már első falukutatási cikkeink nyomán érkeztek be igen szép és hasznos írások, egy-kettő közülük impresszív erejű, élelátásról tanúskodó, realizmussal írott riportmunka.

Tévedés tehát azt gondolni, hogy a falukutatás csak a kérdőívek pontos kitöltéséből áll, — örömmel vennénk minden kérdőív kíséretében egy-egy a község életét jellemző riportot. Vagy legalább mindenki beszámolna azokról a gondolatokról, amelyek benne a falukutatás munkája közben felmerültek. A számok pontosan és híven kifejezhetik egy község vagy város létkörülményeit, a valóságos élő élet azonban egy szabad gondolatársításokat megengedő szociális riportban könnyebben jellemezhető. A modern magyarországi szociográfiai munkák bizonyítják, hogy a kettő egyesítéséből milyen tökéletes mű jöhet létre.

A beérkezett kérdőívek egy részét sajnos igen hiányosan kitöltve kaptuk meg. Több esetben a III. kérdéscsoportot, a „birtokviszonyokat“ teljesen válasz nélkül hagyták, holott erre elsőrendű szükségünk volna. Az osztályviszonyokat legjobban a birtokrendszerből, a birtokok egymáshoz való számarányából, a község földjének eloszlásából ismerhetjük meg. Nem is haladhatunk tovább újabb kérdőíveinkkel addig, amíg ilyen alapvető kérdésekre nincs megfelelő válaszunk. Az ezután végzendő munka és a még beküldendő kérdőívek kitöltése alkalmával erre tehát sok gondot kell fordítani.

A HID olvasóinak nagyobb megértésébe, több gondjába, felelősségteljesebb munkájába ajánljuk tehát még egyszer akciókat. A HID olvasótábora a falukutatás munkájával egy közös mű építéséhez hordja a téglákat. Úgy végezze mindenki a munkáját, hogy ez az annyi jószándékkal, gonddal, türelemmel végzett munka

ne legyen hiányos. Egy-egy adattal, egy kis utánjárással, egy megvilágosító gondolattal mindenki járuljon hozzá. Kiki gondoljon arra, hogy az ő személyes részvételétől és munkájától függ a vojvodinai ifjúság ezen akciója.

Ember Zsigmond

TELECSKA

Szabó Mihály telecskai földmunkás küldte be az alábbi írást ezekkel a kísérő szavakkal: — „Tisztelt szerkesztőség, a HID falukutatási mozgalmához írtam egynehány kis részletet és én látom, hogy ez nem mind ami a mi falunkban van, de mert munka után este írogattam a nagyobb részét és nem foglalkozom írással, maguk dolgozzák föl, úgy, ahogy az jó legyen . . .”

Teljes és eredeti egészében hozzuk ezt az eleven reális írást, azt hisszük az olvasók is úgy találják majd, hogy nem volt szükséges az átdolgozás.

A jelenlegi Telecska községet 1883-ban alapították, Pusztakula nevű kincstári pusztán. Az első megszállók, akik magyarok voltak, csak Kulának nevezték, hivatalos neve Bácsgyulafalva volt. A községet 500 telepes szállta meg, legnagyobb részben Bánátból jöttek és csak elenyésző kis részben Bácskából. A telepések, azt lehet mondani, száz százalékban szegények voltak, annyira, hogy még a mindennapi kenyérrrel sem rendelkeztek. A Tiszán való átkelést úgy oldották meg, hogy egyszerűen átúsztak rajta. A telepítéssel járó sok huzavonát nem tudom részletesen leírni, mert azok, akik érte fáradoztak, már rég nem találhatók az élők között. A község telepítésének első napja 1883. október 29., melyet most is ünnepelnek, mint „karó” ünnepet. Hogy hogyan kezdte meg a község lakossága itt a gazdálkodást kenyér nélkül, pénz nélkül és minden olyan anyagi eszköz nélkül, amire szüksége volt, mindjárt az építkezések igazolták. Abból a kukoricaszárból készítettek kunyhót, melyet itt ezen a földön találtak és így húzták át a tétet.

A község telepeseinek telek-nagysága különböző ígéretek dacára nagyon szűk lett. Többféle verzió volt, 25 kat. hold, 16 hold s a végén összesen 8 kat. hold lett. A nyolc holdat sem mindjárt, hanem csak 4 holdat kaptak és csak egy pár év múlva kapták meg a másik négy holdat. Az akkori telepések csak magyarok és római katolikusok voltak, így szokásokban és mindenben, amijük akkor volt, alig volt köztük különbség. A község összes területe 500 telepesre 4914 hold föld, 800 szögöl volt egy porta, vagyis egy házhely, melyet akkor 50 forintért mindjárt meg kellett váltani. A telepek 50 évi törlesztésre szóltak. Tekintve a telepések helyzetét, ezenkívül a megalakult község terheit is és a föld terméketlen voltát, hitelképtelenségüket, a nyomor messze túlnőtt minden képzeleten.

Az egyszerű putrik sokáig azt bizonyították, hogy a lakosság legnagyobb része nem sokáig bírja a nélkülözéseket. A kilencvenes